

Un drept fundamental pentru secolul XXI

Dr. Horațiu Dan Dumitru,
Avocat colaborator senior,
S.C.A. „Mușat & Asociații”

Nașterea unei noi libertăți civile

Pe data de 27 februarie 2008, Curtea Constituțională a Germaniei a pronunțat o hotărâre istorică, a cărei importanță este covârșitoare nu doar pentru publicul german, ci și pentru orice internaut de pe planetă. Spre deosebire de situațiile comune, în care decizia pronunțată de o instanță de contencios constituțional are ca principal efect înlăturarea prevederilor dintr-o anumită lege, contrare Constituției, în cazul acesta, judecătorii îmbrăcați în robe roșii au creat un veritabil drept fundamental pentru secolul XXI: garanția constituțională a confidențialității și integrității sistemelor informatice. În opinia avizată a unor comentatori, această decizie reprezintă, fără nicio exagerare, un monument dedicat sferei private a cetățeanului în mediul electronic. Bogăția argumentelor formulate de magistrații germani în motivarea deciziei, cunoașterea și înțelegerea profundă a elementelor de ordin tehnic, dar și acuratețea raportării acestora la drepturile asociate sistemelor informatice au contribuit la nașterea unei noi libertăți civile recunoscute oricărui utilizator de mijloace IT&C de pe teritoriul Germaniei.

Dar cine sunt cei ce regretă hotărârea Curții de la Karlsruhe? Tehnic vorbind, este vorba de guvernul regional al landului Rhenania de Nord – Westfalia, care a patronat adoptarea, în anul 2007, a unei reglementări pe baza căreia poliția putea utiliza troieni și alte produse software asemănătoare, pentru a le transmite pe e-mail și a scana, în felul acesta, conținutul unui hard-drive al destinatarului. Reprezentanții forțelor de impunere a legii au argumentat, la vremea respectivă, că punerea în valoare a unui mijloc patentat de hackeri este de natură să asigure obținerea unor informații prețioase despre pregătirea atentatelor teroriste și a altor infracțiuni grave. Evident, fiind vorba despre o percheziție mascată, intervenția instanței judecătorești, ca, de altfel, și garanțiile procesuale standard în materia efectuării de percheziții nu au fost avute în vedere, reglementarea constituind, în realitate, un cec în alb acordat poliției și serviciilor de informații pentru a intra, în mod neautorizat, pe hardul oricărei persoane, în funcție de criterii și evaluări pentru care nu aveau obligația să dea nimănui socoteală.

O lecție peste timp

Pe un plan mai larg, cea mai mare nemulțumire față de pronunțarea deciziei se înregistrează la nivelul guvernului federal, mai exact, în biroul actualului ministru de interne al Germaniei, Wolfgang Schäuble, care plănuia – ce-i drept, în contextul unor îndelungate și aprinse dezbateri publice – instituirea perchezițiilor online și printr-o lege federală. Un al doilea motiv de nemulțumire a titularului Internelor era unul mai degrabă de orgoliu personal. Aceasta, întrucât cel ce introdusese plângerea de neconstituționalitate împotriva reglementării din Rhenania de Nord – Westfalia era Gerhart Baum, fostul ministru de interne de la Bonn, din 1978-1982, perioadă în care RFG-ul suporta efectele acțiunilor teroriste ale grupării Baader-Meinhof, pentru a căror contracarare guvernul

înțelesese să recurgă la procedee nu tocmai compatibile cu statul de drept. La distanță de 25 de ani, fostul ministru de interne îi servea actualului cruciat, inflexibil împotriva terorismului, o lecție despre modul cum trebuie configurată o legislație, astfel încât, pe lângă succesul combaterii unui fenomen indubitabil periculos, să poată fi asigurate libertățile civile derivate din noile tehnologii. O lecție învățată din erorile trecutului, predată celor care sunt pe cale să le repete astăzi.

Decizia Curții Constituționale a înțeles să fixeze limita până la care pot merge organele polițienești și de informații, stabilind linii directoare precise și excepții foarte reduse, pe baza cărora, în viitor, se vor putea folosi asemenea mijloace informatice de investigare, și numai sub controlul de legalitate exercitat de judecători. În plus, garanțiile din legislația telecomunicațiilor, privind ocrotirea sferei private, au fost extinse la orice mijloc IT&C, indiferent că vorbim despre computerul personal, despre un laptop, o conexiune wireless, un telefon mobil sau un BlackBerry.

Controverse constituționale

Comentariile care înconjoară decizia nu conțin doar elemente laudative. Chiar dacă, așa cum declara Gerhart Baum, „prin hotărârea pronunțată, Curtea Constituțională a ajuns în era informațională”, există și destui critici, nu neapărat din tabăra autorităților de combatere a terorismului. În plan strict juridic, se apreciază, de pildă, că judecătorii au adăugat la prevederile Legii fundamentale, nesocotindu-și astfel prerogativele, având în vedere că noi libertăți civile nu pot fi adoptate decât prin revizuirea Constituției. Este un punct de vedere principial corect, dar care omite o particularitate a Legii fundamentale germane. Fiind adoptată la finele anilor '40, aceasta nu avea cum să consacre un drept la protecția sferei private – nemaivorbind de cea racordată mediilor electronice –, deoarece problematica de privacy începe să fie discutată abia în deceniul al 8-lea. În schimb, art. 1 și art. 2 din Legea fundamentală a Germaniei consacră dreptul la demnitate și dreptul la dezvoltarea personalității umane, două elemente în temeiul cărora, în anul 1983, Curtea de la Karlsruhe a mai „creat” o libertate civilă, și anume dreptul la autodeterminare informațională, în contextul discuțiilor purtate pe marginea a ceea ce un cetățean este îndreptățit să declare despre sine cu ocazia recensământului populației. Din perspectivă tehnic-juridică, atât în 1983, cât și în 2008 (când Curtea a invocat din nou art. 1 și 2 din Constituție) nu s-a produs un adaos la Legea fundamentală, ci o consolidare a două drepturi deja consacrate expres, ca efect al dezvoltărilor înregistrate în viața socială și în domeniul tehnologic.

Dincolo de orice controverse, va fi interesant de urmărit ce rezonanță va avea decizia germană în alte state, modul în care legiuitorii vor ști să evite coliziunea cu abordări constituționale de acest tip, precum și faptul dacă noua libertate civilă se va bucura de recunoaștere în legislația și practica altor țări.